

2024-02-08

Uppsala kommun. E-post: SBF.planadministrator@ uppsala.se
Länstyrelsen f.k. E-post: [uppsala@ lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@ lansstyrelsen.se)

*Yttrande över förslag till detaljplan för kvarteren Gymnastiken och Flustret.
Dnr PBN 2020-002478. Samråd.*

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av rubricerade planförslag på samråd till 2024-03-01. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde.

Sammanfattning

SBF avstyrker med kraft planförslaget av följande skäl

- Den kraftiga förändringen av kvarteren med höga kulturhistoriska värden, en betydelsefull del av den historiska helhetsmiljön i stadskärnan, är oacceptabel. Planförslaget medför påtaglig skada på riksintresset *Uppsala stad [C40]* och strider mot miljöbalken 3 kap 6 §. Planförslaget medför också stor skada på stadsbilden och strider därför även mot plan- och bygglagen 2 kap 6 §.
- Rivningen av Bollhuset, av högt kultur- och samhällshistoriskt värde, står i motsats till intentionen i plan- och bygglagen 9 kap 34 §.
- Rivningar och tillbyggnader av den unika och kulturhistoriskt värdefulla byggnaden Flustret strider mot plan- och bygglagen 8 kap 13 och 17 §§.

Planförslaget

Planområdet ligger inom riksintresset Uppsala stad och är en del av det kommunala kulturmiljöområdet Uppsala. Planområdet ingår i de delar av innerstaden som betecknas som särskilt värdefull kulturmiljö. De tre byggnaderna inom planområdet, *Flustret*, *Gymnastikhuset* och *Bollhuset* har alla höga kulturhistoriska värden. Enligt gällande detaljplan ingår alla tre byggnaderna i kulturresevat med bestämmelsen Q1.

Flustrets nuvarande byggnad ersatte en tidigare paviljong kring 1860, redan då vida välkänd, och har sedan dess haft kontinuerlig verksamhet. Flustret har byggts till i omgångar under 1800- och 1900-talen. Gymnastikhuset (Svettis) och idrottsplatsen (Studenternas) invigdes 1910. Gymnastikhuset är sedan 1995 förklarad som byggnadsminne. Bollhuset uppfördes 1937. Byggnaden är en av Uppsalas tidigaste funktionalistiska byggnader med törebodabalkar i tennishallen och har därför ett både arkitektoniskt och teknikhistoriskt värde. Bollhuset har också ett starkt samhällshistoriskt värde till följd av Bollhusmötet 1939.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra en ny byggnad för hotell- och restaurang samt en utvidgning av Flustrets befintliga restaurang- och nöjesanläggning. I planförslaget föreslås att delar av Flustret rivs och ersätts av en tillbyggnad i två till tre våningar mot Stadsträdgården. Bollhuset föreslås rivas och ersättas av en ny byggnad i fyra till åtta våningar för

centrumverksamhet: hotell för 200 rum, restaurang, butiker, gym, bibliotek och service. Gymnastikhuset, musikpaviljongen och vattenklosetten bevaras.

Synpunkter

Miljökonsekvensbeskrivningen är inte objektiv, med delvis mycket tveksam och irrelevant argumentation i strid med gällande lagstiftning. Analysen präglas av kommunens vilja att till varje pris genomföra projektet, trots de omfattande negativa konsekvenserna för den värdefulla kulturmiljön som planförslaget medför. *Förslaget innebär en grov förvanskning av en historisk miljö som är en del av den historiska identiteten i Uppsalas centrala delar.*

De tre byggnaderna ingår i kulturresevat enligt gällande detaljplan eftersom byggnaderna tillsammans bildar en helhetsmiljö med mycket höga kulturhistoriska och historiska värden. Avsikten med ett kulturresevat är att långsiktigt skydda sådana värdefulla helhetsmiljöer. *Det är synnerligen anmärkningsvärt att kommunen nu genom rivningar och nybyggnad önskar förvanska denna helhetsmiljö, som man tidigare velat ge ett effektivt skydd för framtiden.*

Planområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården, *Uppsala stad [C40]*. I miljökonsekvensbeskrivningen anges att rivningen av Bollhuset innebär att en byggnadstekniskt historiskt värdefull byggnad försvinner samt att detta ger upphov till *stora negativa* konsekvenser. För riksintressets tema lärdomsstaden bedöms rivningen medföra *måttliga negativa* konsekvenser. Rivning av delar av Flustret bedöms sammantaget innebära *måttligt negativa* konsekvenser genom att den historiska läsbarheten påverkas märkbart. I planbeskrivningen anges ”Sammantaget bedöms den riksintressanta kulturmiljön försvagas och skada uppstår. Skadan bedöms dock vara *begränsad* och det finns även ett inslag av förbättring i och med de planerade åtgärderna”.

Av både propositionen till miljöbalken och av Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets tolkningar framgår att begreppet *påtaglig skada* gäller all skada som är *mer än obetydlig*. Enligt denna miljökonsekvensbeskrivning skulle alltså stora negativa konsekvenser och måttligt negativa konsekvenser medföra *begränsad skada*. Man använder ett nytt ord med avsikten att tona ner att det de facto är fråga om påtaglig skada. *Resonemanget kring skadan på riksintresset är helt irrelevant i förhållande till begreppen i lagstiftningen och det torde vara klart att planförslaget medför påtaglig skada på riksintresset.*

I miljökonsekvensbeskrivningen anförs bland annat att den utökade byggrätten för Flustret bidrar till att stärka symbolvärdet och att detaljplanen medför att det inte längre blir en avsidskaraktär mot Stadsträdgården. Vidare anförs att om detaljplanen inte genomförs och de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna består skulle ändå det förmodade förfallet (?) av byggnaderna försvaga symbolvärdet, traditions- och kontinuitetsvärden. Man gör bedömningen att en viss negativ konsekvens kan tillåtas i och med att detaljplanen också enligt kommunens bedömning innebär att kulturvärden kommer att stärkas inom planområdet. *Denna sorts argumentation, där vissa av planförfattaren angivna fördelar skulle kunna ställas mot och minska de negativa effekterna för kulturvärdena har inget stöd i lagstiftningen. Kulturvärden ska enligt lagstiftningen skyddas och skada kan aldrig kompenseras av nya värden.*

Sammanfattningsvis anser SBF att det är oacceptabelt att kraftigt förvanska denna värdefulla kulturmiljö. Det är synnerligen anmärkningsvärt att riva upp kommunens tidigare ställningstagande att långsiktigt säkra den värdefulla miljön genom kulturresevat. Planförslaget innebär en kraftig förändring av den historiska stadsbilden och strider därmed

mot plan- och bygglagen 2 kap 6 §. En byggnad av högt kulturhistoriskt värde föreslås rivas, vilket står i motsats till plan- och bygglagen 9 kap 34 §. En annan byggnad av högt kulturhistoriskt värde förvanskas genom rivningar och tillbyggnad, vilket strider mot plan- och bygglagen 8 kap 13 och 17 §§. Planförslaget strider i sin helhet mot miljöbalken 3 kap 6 § genom att förorsaka påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövården *Uppsala stad [C40]*. *Av dessa skäl avstyrker SBF med kraft planförslaget.*

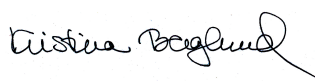
Avslutande kommentar

Kommunen har just genomfört granskning av förslag till detaljplan för del av kvarteret Ubbo som ligger mitt i Uppsalas historiska hjärta. Förslaget medför ett oacceptabelt intrång i den unika kulturmiljön och medför enligt SBF:s bedömning påtaglig skada på riksintresset. Flustretmiljön med Svandammen med höga skönhetsvärden är en omistlig del av upplevelsen av den centrala klassiska uppsalamiljön. Förslaget till detaljplan för kvarteren Gymnastiken och Flustret skulle innebära en oacceptabel förvanskning genom dess kraftiga intrång i en unik kulturmiljö med påtaglig skada på riksintresset som följd. Det är nödvändigt att inse och förstå den kumulativa negativa effekten av att i ärende efter ärende våldföra sig på dessa miljöer med enastående högt kulturhistoriskt och historiskt värde och som är ovärderliga uttryck för stadens identitet.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Kristina Berglund
Adj. styrelseledamot

Henrik Sandevärn
Länsombud

Svenska byggnadsvårdsföreningen är en oberoende, ideell miljöorganisation med cirka 6000 medlemmar som grundades i samband med det av Europarådet utlysta byggnadsvårdsåret 1975. Föreningens ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård, byggnadskultur och hållbart byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv som resurs i samhällsutvecklingen samt att främja god kvalitet i nutida stadsplanering.

